

Strasbūrā, 17.4.2018.
COM(2018) 450 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

2018. gada paziņojums par ES paplašināšanās politiku

{SWD(2018) 150 final} - {SWD(2018) 151 final} - {SWD(2018) 152 final} -
{SWD(2018) 153 final} - {SWD(2018) 154 final} - {SWD(2018) 155 final} -
{SWD(2018) 156 final}

I. IEVADS

Eiropas Komisija 2015. gada novembrī noteica **vidēja termiņa stratēģiju attiecībā uz ES paplašināšanās politiku**, kas joprojām ir spēkā. Šajā paziņojumā ir apkopots progress, kas panākts šīs paplašināšanās politikas īstenošanā līdz 2018. gada janvāra beigām, un attiecīgās valstis rosinātas turpināt savu modernizāciju, īstenojot politiskas un ekonomiskas reformas atbilstoši pievienošanās kritērijiem.

Paplašināšanās procesa pamatā joprojām ir **vispāratzīti kritēriji un stingri un taisnīgi nosacījumi**. Katra valsts tiek novērtēta uz **pašas nopelnu** pamata. Panāktā progressa novērtējuma un trūkumu konstatēšanas mērķis ir nodrošināt stimulus un norādes valstīm īstenot nepieciešamās tālejošās reformas. Lai paplašināšanās izredzes kļūtu par realitāti, joprojām ir būtiska cieša apņemšanās ievērot principu “pamatjautājumi vispirms”. Ir saglabājušies strukturāli trūkumi, jo īpaši tādās svarīgās jomās kā tiesiskums un ekonomika. Pievienošanās kandidātvalstīm ir jānodrošina tiesiskums, tiesu sistēmas reforma, cīņa pret korupciju un organizēto noziedzību, drošība, pamattiesību ievērošana, demokrātiskas institūcijas un valsts pārvaldes reforma, kā arī ekonomikas attīstība un konkurētspēja. Ņemot vērā nepieciešamo reformu sarežģīto raksturu, tas ir ilglaicīgs process.

Ir svarīgi apzināties, ka pievienošanās sarunas nav un nekad nav bijušas mērķis. Tās ir daļa no **plašāka modernizācijas un reformu procesa**. Paplašināšanās procesā iesaistīto valstu valdībām ir aktīvāk jāatbalsta vajadzīgās reformas un jāiekļauj tās savā politiskajā programmā — nevis tāpēc, ka ES to lūdz, bet tāpēc, ka tas ir šo valstu pilsoņu interesēs. Eiropas pamatvērtību, piemēram, tiesiskuma, iekļaušana ir būtiska paaudzes izvēlei tiekties kļūt par ES dalībvalsti. Sabiedrības atbalsts turpmākajam paplašināšanās procesam būs atkarīgs no kandidātvalstu sagatavotības līmeņa. Tāpēc ES pievienošanās procesā īstenojamām reformām būtu jāpalīdz palielināt ES dalībvalstu un kandidātvalstu iedzīvotāju uzticēšanos.

Eiropas Komisija 2018. gada februārī atkārtoti apstiprināja **Rietumbalkānu** stabilās un no nopelniem atkarīgās izredzes uz dalību ES paziņojumā *“Ticama paplašināšanās perspektīva Rietumbalkāniem un padziļināta ES iesaiste šajā reģionā”*

¹. Tas ir spēcīgs stimulants visām Rietumbalkānu valstīm un apliecina ES pārliecību par to nākotnei Eiropā. Reģiona līderi nedrīkst radīt ne mazākās šaubas par savu stratēģisko ievirzi un apņemību. Reģionālā sadarbība un labas kaimiņattiecības ir būtiskas, lai panāktu būtisku progresu ceļā uz Eiropu. Turklāt Eiropas Komisija ir paziņojusi, ka Savienībai jābūt spēcīgākai un viengabalainākai, pirms tā sāk plesties plašumā. Tāpēc saskaņā ar Vienotākas, stiprākas un demokrātiskākas Savienības ceļvedi² šā gada gaitā Komisija ierosinās vairākas iniciatīvas, lai līdz 2025. gadam uzlabotu Savienības demokrātisko, institucionālo un politisko satvaru, balstoties uz pašreizējiem Līgumiem.

Turcija ir galvenā Eiropas Savienības partnere un kandidātvalsts, ar kuru augstā līmenī ir turpinājies dialogs un sadarbība kopēju interešu jomās, ieskaitot atbalstu sīriešu bēgļiem. Komisija atzina Turcijas likumīgo nepieciešamību ātri un samērīgi rīkoties, saskaroties ar neveiksmīgo apvērsuma mēģinājumu 2016. gada jūlijā. Tomēr Turcija ir ievērojami attālinājusies no Eiropas Savienības, jo īpaši tiesiskuma un pamattiesību jomā, pavājinot efektīvas pārbaudes un līdzsvaru politiskajā sistēmā. Eiropas Komisija ir atkārtoti aicinājusi Turciju prioritārā kārtā pārvērst šo negatīvo tendenci pretējā virzienā.

¹ [COM\(2018\)65 galīgā redakcija](#).

² https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/roadmap-factsheet-tallinn_en.pdf

II. 2015. GADA PAPLAŠINĀŠANĀS STRATĒGIJAS ĪSTENOŠANA

Paplašināšanās procesā iesaistītajām valstīm visneatliekamākais uzdevums ir īstenot reformas **tiesiskuma, pamattiesību un labas pārvaldības** jomā. Tas ir arī galvenais kritērijs, ko ES izmantos šo valstu izredžu novērtēšanai. Tām ir arī stingrāk un pārliecinošāk jāiekļaujas šīs ES pamatvērtības. To neatbalstīšanai ir atturoša ietekme arī uz ieguldījumiem un tirdzniecību. Tiesiskuma pastiprināšana nav tikai institucionāls jautājums. Tam ir nepieciešama sociāla pārkārtošanās.

a) Tiesiskums

Neraugoties uz lielāku uzmanības pievēršanu tiesiskuma reformām, pievienošanās procesā iesaistītajās valstīs progress joprojām ir nevienāds. Bijušās Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikas jaunās valdības stingrā apņemšanās īstenot steidzamo reformu prioritātes ir pozitīvi ietekmējusi tiesiskumu. Turcijā pēc apvērsuma mēģinājuma 2016. gadā situācija tiesiskuma jomā turpināja pasliktināties.

Tiesu sistēmas sekmīga reformēšana ir ilglaicīgs process, kam nepieciešama ilgstoša politiskā griba visā politiskajā spektrā, un pievienošanās procesā iesaistītajām valstīm vēl jāveic liels darbs. Paredzams, ka Albānijā notiekošais nepieredzētais tiesnešu un prokuroru atkārtotas novērtēšanas process uzlabos tiesu sistēmas profesionālismu, neatkarību un integritāti. Turcijā tiesnešu un prokuroru masveida atļaušanas, kā arī konstitūcijas grozījumi ir vēl vairāk vājinājuši tiesu iestāžu efektivitāti un neatkarību.

Valstīm bez žēlastības ir jāiznīdē **korupcija** un jālikvidē jebkurš “valsts nozagšanas” elements. Korupcija joprojām ir plaši izplatīta, neraugoties uz pastāvīgiem centieniem saskaņot tiesisko un institucionālo sistēmu ar ES *acquis* un Eiropas standartiem. Spēcīgas un neatkarīgas iestādes ir būtiskas korupcijas novēršanai un apkarošanai, jo īpaši augstā līmenī, un izmeklēšanas un kriminālvajāšanas efektīvākai veikšanai, lai tiesa varētu pieņemt galīgos spriedumus, kas tiek izpildīti un ietver preventīvas sankcijas. Ir nepieciešama lielāka pārredzamība valsts līdzekļu pārvaldībā, jo īpaši visos publisko iepirkumu posmos, jomā, kur korupcija ir īpaši izplatīta.

Ir izveidotas specializētas struktūras, bet reti ir izmeklēti neizskaidrojamas bagātības gadījumi politiski ietekmējamu personu vidū. Nelielais progress liecina par patiesas politiskās gribas trūkumu kopā ar vēl joprojām ierobežotu administratīvo spēju. Joprojām ir būtiska lielāka pārredzamība un pārskatatbildība, varas dalīšana un spēcīgākas neatkarīgas uzraudzības struktūras. Triestā 2017. gadā uzsāktais darbs, lai vienotos par reģionālu instrumentu datu apmaiņu par līdzekļu atklāšanu un interešu konfliktiem, Rietumbalkānu reģionā varētu palīdzēt uzlabot valstu rezultātus korupcijas lietu izskatīšanā.

Paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs **organizētās noziedzības** pozīcijas joprojām ir spēcīgas. Spēcīgas noziedzīgas grupas turpina darboties gan Rietumbalkānu reģionā, gan no tā, kā arī Turcijā. Reģions vēl arvien ir svarīgs iekļūšanas ceļš preču, jo īpaši narkotisko vielu un ieroču, nelikumīgai tirdzniecībai, kā arī personu tirdzniecībai to ceļā uz ES. Paplašināšanās procesā iesaistītās valstis arvien ciešāk sadarbojas ar ES tiesībsargāšanas aģentūrām, piemēram, Eiropolu un *Eurojust*, un pakāpeniski uzlabo savu spēju apkarot konkrētus organizētās noziedzības veidus, tostarp narkotisko vielu nelikumīgu tirdzniecību. Albānijā tiesībsargāšanas iestāžu liela mēroga operāciju rezultātā tika sekmīgi konfiscēti lieli kaņepju daudzumi un nesen arī no Latīņamerikas ievests kokaīns. Tomēr tiesībsargājošo iestāžu darbinieku skaits un operatīvās neatkarības ievērošana šajā reģionā joprojām ir problemātiska.

Vēl arvien ir neatbilstība starp organizētās noziedzības draudu analīzi un noteiktajām darbības prioritātēm, tādējādi samazinot noziedznieku grupu efektīvas likvidēšanas sekmīguma līmeni. Turklāt iestādēm jāsāk izmantot finanšu izmeklēšanas atbilstoši Finanšu darbību darba grupas metodikai un jāuzlabo noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas rezultāti. Centralizētu aģentūru, kas atbild par noziedzīgi iegūtu līdzekļu identificēšanu un izsekošanu (līdzekļu atguves dienesti), izveide un pastiprināšana paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs var padarīt efektīvākas šo valstu līdzekļu atgūšanas sistēmas un veicināt operatīvo sadarbību ar līdzekļu atguves dienestiem ES dalībvalstīs. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā pievienošanās procesā iesaistītajām valstīm prioritārā kārtā ir jāsaskaņo savi tiesību akti un prakses ar Finanšu darbību jomas darba grupas ieteikumiem. Steidzami jāpanāk konkrēti un ilgtspējīgi rezultāti korupcijas, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un organizētās noziedzības apkarošanā.

Lai apkarotu **terorismu**, vardarbīgu ekstrēmismu, radikalizāciju un jo īpaši ārvalstu kaujinieku teroristu (kuri atgriežas) fenomenu, ES ir pastiprinājusi operatīvo sadarbību ar katru paplašināšanās procesā iesaistīto valsti. Visās valstīs tiek pastāvīgi ieguldītas lielas pūles, lai tiesību aktus un prakses terorisma un radikālisma apkarošanas jomā saskaņotu ar ES standartiem un praksēm. Tomēr joprojām ir iespēja padarīt efektīvākas struktūras valsts un reģiona līmenī, lai nodrošinātu konkrētus rezultātus, jo īpaši vardarbīga ekstrēmisma, ieroču nelikumīgas tirdzniecības, terorisma finansēšanas un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas, kā arī informācijas apmaiņas un radikalizācijas apkarošanas politikas jomā. Lielu daļu no šī darba ir atbalstījis ES Radikalizācijas izpratnes tīkls. Ir vēl vairāk jāpastiprina cīņa pret terorismu kopā ar ikvienu Rietumbalkānu partneri un Turciju. Personas datu aizsardzības standarti būtu jāsaskaņo ar ES standartiem, lai varētu noslēgt sadarbības nolīgumus ar *Eurojust*. Iedvesmojoties no agrākā kopējā darba terorisma apkarošanā ES un Rietumbalkānu partneri 2017. gadā vienojās par Rietumbalkānu iekšējās drošības integrētu pārvaldību kā jaunu pieeju drošības pārvaldības spējas veidošanai un reformām reģionā.

b) Pamattiesības

Pamattiesības Rietumbalkānos lielā mērā ir nostiprinātas tiesību aktos, taču vēl ir jāiegulda lielas pūles, lai nodrošinātu to pilnīgu īstenošanu praksē. Turcija pārskata periodā ir piedzīvojusi nepārtrauktu un spēcīgu stāvokļa pasliktināšanos galvenajās cilvēktiesību jomās.

Īpaša uzmanība ir jāpievērš **vārda brīvības** un plašsaziņas līdzekļu neatkarības kā demokrātijas pilāra reģionā aizsardzībai. Šajā jomā situācija ir nozīmīgi pasliktinājusies dažās valstīs, ieskaitot nopietnu regresu Turcijā, kur vairāk nekā 150 žurnālisti joprojām atrodas cietumā. Visās citās kandidātvalstīs labākajā gadījumā ir bijis ierobežots progress. Ir turpinājušies uzbrukumi un draudi žurnālistiem, savukārt izmeklēšanas un kriminālvajāšanas joprojām notiek lēni. Visās paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs joprojām ir izplatīti centieni ietekmēt sabiedriskās raidorganizācijas, kā arī nepārredzams publiskais finansējums plašsaziņas līdzekļiem. Šie pārkāpumi ne tikai iedragā pamattiesības uz vārda brīvību, bet arī demokrātiju reģionā. Valdībām ir jāveic steidzami un konkrēti pasākumi, lai īstenotu esošos tiesiskos regulējumus attiecībā uz vārda brīvību, un jāuzlabo vispārējais klimats plašsaziņas līdzekļu brīvībai. ES stingri atbalsta vietējās pilsoniskās sabiedrības organizācijas, cilvēktiesību aizstāvjus, žurnālistus un neatkarīgus plašsaziņas līdzekļus, kuri bieži cieš no iebiedēšanas. To ieguldījums ir ļoti svarīgs, lai nodrošinātu valdības pārskatatbildību par vārda brīvību, kā arī par visām citām pamattiesībām.

Visām paplašināšanās procesā iesaistītajām valstīm jāiegulda lielākas pūles, lai efektīvi novērstu **bērnu tiesību** pārkāpumus, kas joprojām ir izplatīti. Valdībām ir prioritārā kārā

jānovērš arī **personu ar invaliditāti, minoritāšu** un citu neaizsargātu iedzīvotāju grupu diskriminācija. Ir jādara vairāk, lai veicinātu **dzimumu līdztiesību** un novērstu vardarbību pret sievietēm. Lai gan Rietumbalkānos ir panākts progress attiecībā uz lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un interseksuāļu tiesībām, ir jāiegulda papildu pūles, lai izbeigtu diskrimināciju, draudus un vardarbību. Kā prioritāte jāizvirza arī **romu** nedrošā situācija, jo viņi turpina saskarties ar sociālu atstumtību, marginalizāciju un diskrimināciju. Ir jāuzlabo **apstākļi cietumos**, un aizdomās turēto un apsūdzēto personu, kā arī cietušo procesuālās tiesības būtu jāsaskaņo ar ES *acquis*. Turcijā ārkārtas stāvokļa ietvaros pieņemtie dekrēti ierobežoja galvenās procesuālās tiesības, tostarp tiesības uz aizstāvību.

c) Demokrātisko iestāžu darbība un valsts pārvaldes reforma

Demokrātisko iestāžu pareiza darbība joprojām ir galvenais uzdevums vairākās valstīs. Tas ietver konstruktīva dialoga nodrošināšanu visā politiskajā spektrā un jo īpaši **parlamentos**. Neraugoties uz zināmu progresu, vairāki galvenie aspekti demokrātisko vēlēšanu norisē rada bažas. Ir pareizi jāīsteno vēlēšanu novērošanas misiju ieteikumi. Politiskajā kultūrā ir jānostiprina parlamenta pārskatatbildība kā labi funkcionējošās demokrātijas būtisks elements.

Atzīstot Turcijas likumīgo nepieciešamību ātri un samērīgi rīkoties, saskaroties ar neveiksmīgo apvērsuma mēģinājumu, Turcijā nopietnas bažas rada to pasākumu samērīgums, kuri īstenoti ārkārtas stāvokļa ietvaros, kas joprojām ir spēkā un ierobežoja parlamenta galveno likumdošanas funkciju, vienlaicīgi vēl vairāk samazinot telpu dialogam starp politiskajām partijām. Eiropas Padome novērtēja tālejošos konstitūcijas grozījumus un konstatēja, ka tiem trūkst pietiekamas pārbaudes un līdzsvara, kā arī tie, apdraudot varas dalīšanas principu, tika apstiprināti referendumā, kas organizēts ārkārtas stāvokļa ietvaros.

Rietumbalkānos valstu parlamentu spēju izmantot galveno likumdošanas un uzraudzības funkciju negatīvi ietekmēja politiskā dialoga trūkums, steidzamu parlamentāro procedūru pārmērīga izmantošana un visu partiju konstruktīvas iesaistīšanās neesamība. Saglabājas politiskā kultūra, kas vērsta uz konfrontāciju, lai gan ir pārvarēti daži boikoti. Albānijā 2017. gada maijā partiju politiska vienošanās ļāva atsākt parlamenta darbu pirms pārtraukuma vēlēšanu laikā. Bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā jaunais parlaments centās atjaunot savu izpildvaras uzraudzības spēju. Tomēr Melnkalnē opozīcija kopš parlamenta sasaukšanas 2016. gada novembrī boikotēja likumdošanas darbu. Serbijā parlamenta efektivitāti un tiesību aktu kvalitāti negatīvi ietekmē tiesību aktu projektu parlamenta veiktu pienācīgu pārbaudi trūkums. Kosovā* gan iepriekšējās, gan pašreizējās valdošās koalīcijas darbības laikā Asamblejas darbam bija raksturīga polarizācija un paralīze, tomēr Asambleja nesen ratificēja robežas demarkācijas nolīgumu ar Melnkalni. Bosnijā un Hercegovinā no reformu programmas izrietošo tiesību aktu pieņemšanu negatīvi ietekmēja nesaskaņas starp valdošās koalīcijas partijām, tādējādi samazinot reformu tempu. Lai gan vēlēšanas reģionā kopumā norit bez nozīmīgiem incidentiem, pilsoņu uzticības līmeni vēlēšanu procesiem negatīvi ietekmē būtiski trūkumi, tostarp vēlēšanu komisiju politizācija, valsts resursu ļaunprātīgu izmantošana un politisko partiju un vēlēšanu kampaņas finansēšanas pārredzamības trūkums.

* Šis nosaukums neskar nostājas par statusu un atbilst ANO Drošības padomes rezolūcijai 1244/1999 un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.

Valsts pārvaldes reforma ir ļoti svarīga, lai pastiprinātu pārvaldību visos līmeņos. Tas ietver pārvaldes kvalitātes un pārskatatbildības uzlabošanu, profesionālisma palielināšanu, depolitizāciju un pārredzamību, arī pieņemot darbā un atlaižot no darba, publisko finanšu pārredzamāku pārvaldību un labākus pakalpojumus pilsoņiem. Ir jāatrod arī atbilstošs līdzsvars starp centrālo, reģionālo un vietējo valdību. Lai gan Rietumbalkānos ir bijis mērens progress dažās jomās, Turcijā ir nozīmīgi pasliktinājusies civildienesta un cilvēkresursu pārvaldība un pārskatatbildība.

Tagad ir pieņemtas valsts pārvaldes un publisko finanšu pārvaldības vispusīgas **reformas stratēģijas**, izņemot Bosniju un Hercegovinu un Turciju. Joprojām bažas rada reformu īstenošanas kavēšanās un finansiālā ilgtspējība. Daudzos gadījumos ir uzlabota budžeta pārredzamība. Rietumbalkānos ir nozīmīgi jāuzlabo centrālās valdības **stratēģiskās plānošanas** kvalitāte un saistība ar nozaru plānošanu. Politikas, tiesību akti un publiskie ieguldījumi joprojām bieži ir sagatavoti bez sistemātiskiem ietekmes novērtējumiem un apspriešanās. Vairumā valstu galvenā problēma ir steidzamu parlamentāro procedūru plaša izmantošana. Visās valstīs joprojām ir jānodrošina **civildienesta profesionālisms**. Neraugoties uz mūsdienīgiem tiesību aktiem, kas regulē civildienestu, regulāri tiek izmantoti izņēmumi, jo īpaši attiecībā uz augstākā līmeņa civildienesta ierēdņu iecelšanu amatā un atlaišanu.

Visās paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs ir jānodrošina **valsts pārvaldes struktūras** turpmāka racionalizācija. Rietumbalkānos vienādām pārvaldes struktūrām ir atšķirīgi statusi, daudzas no tām ziņo tieši valdībai vai parlamentam, nevis ministrijām, kurām tās ir pakļautas. Ir nepietiekama pārskatatbildība un ziņošana starp pakļautajām aģentūrām un iestādēm, kurām tās ir pakļautas. Lai uzlabotu **pakalpojumu sniegšanu**, lielākā daļa paplašināšanās procesā iesaistīto valstu galveno uzmanību ir pievēršas e-valdības pakalpojumiem, bet iniciatīvām bieži trūkst stratēģiskas vadības un koordinācijas. Virums valstu ir panākušas progresu, pieņemot mūsdienīgus tiesību aktus attiecībā uz vispārējām administratīvām procedūrām, bet daudzās valstīs vēl ir jāgroza ievērojams skaits tiesību aktu, kas regulē nozares, lai līdz minimumam samazinātu īpašas administratīvās procedūras.

d) Migrācija

Galvenās problēmas ES darbā ar paplašināšanās procesā iesaistītajām valstīm ir bijušas saistītas ar bēgļu krīzi un neatbilstīgu **migrāciju**. Ir gūti panākumi, veicot kopīgu darbu gar Vidusjūras austrumu reģiona/Rietumbalkānu migrācijas maršruti. Joprojām bažas rada migrantu kontrabanda un cilvēku tirdzniecība. Ir jāiegulda lielākas pūles, lai nodrošinātu, ka valstis ir labāk sagatavotas, lai saskartos ar migrācijas problēmām, tostarp saistībā ar neatbilstīgu migrāciju, atgriešanas darbībām un robežu aizsardzību, kā arī neatbilstīgas migrācijas novēršanu, spēju veidošanu patvēruma, sociālās iekļaušanas un integrācijas jomā saskaņā ar ES *acquis*.

Ar lielām pūlēm Turcija pašlaik nodrošina patvērumu vairāk nekā 3,5 miljoniem reģistrētu sīriešu bēgļu, un ES vēl arvien ir apņēmusies palīdzēt Turcijai risināt šo problēmu. Sadarbība saskaņā ar ES un Turcijas paziņojumu turpināja nodrošināt konkrētus rezultātus. Ir pastiprināta tendence ievērojami samazināt nelikumīgu un bīstamu Egejas jūras šķērsošanu un dzīvību zaudēšanu tajā. Izmantojot Vidusjūras austrumu maršrutu 2017. gadā ieradās 42 319 migranti, salīdzinot ar 182 277 migrantiem 2016. gadā, kas ir samazinājums gandrīz par 77 %. Turcijas krasta apsardze joprojām ir apņēmusies aktīvi patrulēt un novērst nelikumīgu jūras šķērsošanu un jaunu maršrutu atvēršanu. ES Bēgļu atbalsta mehānisms turpina atbalstīt bēgļu vajadzības un uzņēmējkopienas. Pilnībā ir noslēgts līgums par pirmās atbalsta daļas izmaksu

EUR 3 miljardu apmērā. Līdz šim izmaksas ir sasniegušas EUR 1,9 miljardus. Ir sākusies mehānisma otrās atbalsta daļas piešķiršana saskaņā ar ES un Turcijas paziņojumu. Mehānisms ir izrādījies viens no ātrākajiem un efektīvākajiem ES atbalsta mehānismiem, gandrīz 1,2 miljoniem vismazāk aizsargāto bēgļu nodrošinot ikmēneša naudas pārskaitījumus Ārkārtas sociālās drošības tīkla ietvaros. Vairāk nekā 312 000 bērnu ir saņēmuši turku valodas apmācību, un ir sākusies kancelejas preču un mācību grāmatu izdalīšana 500 000 skolēnu. Bēgļi ir saņēmuši vairāk nekā 763 000 primārās veselības aprūpes konsultāciju un vairāk nekā 217 000 sīriešu bēgļu ir pilnībā vakcināti.

ES saskaņotie reaģēšanas pasākumi, atbalstot valstu centienus, 2019. gadā par 91 % ir samazinājuši neatbilstīgo migrantu plūsmas, kas šķērsoja Rietumbalkānu reģionu, tādējādi panākot situācijas vispārēju stabilizāciju gar robežām. Jo īpaši Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika un Serbija pierādīja, kas ir uzticamas ES partneres šajā jomā. Tomēr tās joprojām ir ietekmētas, un nepārtraukti pakļauta pārbaudījumam ir to spēja pārvarēt krīzes situācijas. Visā reģionā ir vēl vairāk jāpastiprina administratīvā spēja un infrastruktūra. ES ir apņēmusies atbalstīt Rietumbalkānu partneru centienus. Komisija ved sarunas par statusa nolīgumiem starp Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūru un Rietumbalkāniem. Tie ļaus izvietot Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūras grupas ar izpildpilnvarām zonās, kas robežojas ar ES ārējo robežu, atbalstot valstu robežu iestādes.

e) Ekonomika

Rietumbalkāniem un Turcijai ir ievērojams **ekonomikas potenciāls**. Pieaugošie izaugsmes tempi visās šajās valstīs dažos pēdējos gados ir radījuši jaunas darba vietas. Neraugoties uz zināmu progresu, visas valdības saskaras ar nozīmīgām strukturālām ekonomiskām un sociālām problēmām, augstiem bezdarba līmeņiem, jo īpaši jauniešu vidū, lielām pieprasīto un piedāvāto prasmju neatbilstībām, pastāvīgi lielu ēnu ekonomikas apjomu, vāju uzņēmējdarbības vidi ar ierobežotu piekļuvi finansējumam, kā arī zemu inovāciju līmeni un reģionālās savienojamības līmeni. Rietumbalkānos ieguldījumu klimam joprojām traucē “valsts nozagšanas” pazīmes, jo īpaši saistībā ar neatkarīgu un efektīvu tiesu sistēmu trūkumu un konkurences noteikumu nevienādu izpildi. Reģionā ir spēcīga valsts ietekme ekonomikā, palielinot korupcijas risku ar publisko finanšu pārvaldību un biežām atļauju un nodokļu izmaiņām. Ir jāpastiprina korporatīvās pārvaldības sistēmas un jāpabeidz privatizācijas process. Ir jāuzlabo infrastruktūra un izglītības sistēmas. Ieguldījumiem reģiona infrastruktūrā vajadzētu būt atbilstošiem prioritātēm, kas saskaņotas ar ES, jo īpaši saistībā ar Eiropas komunikāciju tīkliem — transporta tīkliem uz Rietumbalkāniem. Turcijā ekonomikas izaugsme ir spēcīgi atjaunojusies, taču uzņēmējdarbības vide turpināja pasliktināties, kā arī ekonomika joprojām ir neaizsargāta pret finansiālo nenoteiktību, starptautisko ieguldītāju uzticības izmaiņām un pastāvīgu politisko risku.

ES atbalsta labāku politikas formulēšanu un ekonomikas pārvaldību, izmantojot ekonomisko reformu programmu novērtēšanu, kas ir sagatavošanās procesa neatņemama daļa. Šī novērtēšana ir kļuvusi par galveno instrumentu makroekonomisko un strukturālo reformu formulēšanai un īstenošanai. Tā palīdz pastiprināt ilglaicīgu ilgtspējīgu izaugsmi un saskaņotību, veicina politikas plānošanu, kā arī ļauj panākt virzību uz Kopenhāgenas ekonomisko kritēriju izpildi. Visas valdības ir aicinātas iesniegt gada ekonomiskās reformas programmas. Tagad ir nepieciešams spēcīgs politiskais atbalsts un attiecīgo valdību atbildība, lai īstenotu noteiktās reformas. ES atbalsta arī klimata uzlabošanu ieguldījumiem Rietumbalkānos, padziļinot reģionālo ekonomisko zonu, kuras mērķis ir likvidēt šķēršļus tirdzniecībai, mobilitātei un ieguldījumiem reģionā. Komisija 2016. gada decembrī pieņēma

ieteikumu sākt sarunas par ES un Turcijas muitas savienības iespējamo paplašināšanu un modernizāciju, kas līdz šim ir tikusi izskatīta Padomē.

f) Reģionālā sadarbība un labas kaimiņattiecības

Reģionālā sadarbība ir galvenais līdzeklis, lai nodrošinātu politisko stabilizāciju un ekonomiskas iespējas. Jaunu impulsu Rietumbalkānu reģionālajai sadarbībai ir radījusi ES savienojamības programma. Triestē 2017. gadā reģiona valstu vadītāji apstiprināja rīcības plānu attiecībā uz reģionālo ekonomisko zonu un parakstīja Transporta kopienas līgumu. Ir turpinājušās arī Dienvidaustrumu Eiropas sadarbības process un citas reģionālās iniciatīvas, lai veicinātu stabilizāciju un sadarbību. Ir izveidots Jauniešu reģionālās sadarbības birojs, kas jau izsludinājis pirmo uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus, lai turpinātu uzlabot iedzīvotāju savstarpējo sadarbību. *Erasmus+* programma ir turpinājusi veicināt starpkultūru dialogu augstākajā izglītībā un jauniešu vidū un ir atbalstījusi darbības, lai veicinātu augstākās izglītības iestāžu un sistēmu internacionalizāciju un modernizāciju. Ir panākts zināms progress savienojamības projektu īstenošanā uz vietas. ES stratēģija attiecībā uz Adrijas un Jonijas jūras reģionu un tai pievienotais rīcības plāns ir sekmējis kopīgu projektu izstrādi, iesaistītajās valstīs veicinot turpmāku saskaņošanu ar *acquis*. Tomēr vēl pārāk daudz reģionālajos nolīgumos paredzēto pienākumu un saistību nav izpildītas. Lai pilsoņi redzētu reālos ieguvumus no reģionālās sadarbības, ir nepieciešami papildu centieni, lai panāktu, ka šie nolīgumi un saistības darbojas, tostarp savienojamības reformas pasākumu īstenošanai, par ko tika panākta vienošanās 2015. gadā.

Labas kaimiņattiecības un reģionālā sadarbība ir būtiski stabilizācijas, asociācijas un paplašināšanās procesu elementi. Lai gan starp valdībām divpusējā un reģionālā līmenī ir bijuši pastāvīgi un regulāri kontakti un sadarbība, ir jāiegulda lielākas pūles visjutīgākajās jomās, tādās kā kara noziegumi, bezvēsts pazudušas personas, organizētā noziedzība un tiesu un policijas sadarbība. Viens izņēmums attiecas uz bēgļu atgriešanos no Balkānu kariem; šajā jomā Reģionālo mājokļu programmai ir pozitīvi rezultāti. Ir jāizvairās no paziņojumiem, kas negatīvi ietekmē labas kaimiņattiecības. Lai veicinātu stabilitāti un radītu labvēlīgu vidi pagātnes mantojuma pārvarēšanai un samierināšanas pasākumiem, ir nepieciešama atbildīga politiskā vadība un nozīmīgs turpmāks darbs. Šajā sakarā pozitīvs piemērs ir Sadraudzības līgums starp Bulgāriju un Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku.

ES paplašināšanās politikai ir jāturpina radīt stabilitāte ārpus ES robežām. Tāpēc ES nevar pieļaut un nepieļaus **divpusēju strīdu** ieviešanu savā teritorijā. Tie ir steidzami jāatrisina atbildīgajām pusēm. Rezultāti šajā sakarā ir bijuši niecīgi. Ir nepieciešams turpmāks darbs visā Rietumbalkānu reģionā. ES atbalstītā dialogā steidzami ir jāpanāk progress Serbijas un Kosovas attiecību pilnīgai normalizācijai, kam būtu jābeidzas ar vispusīga, juridiski saistoša normalizācijas nolīguma noslēgšanu un īstenošanu. Ir panākts pozitīvs progress attiecībā uz Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku, lai ANO aizgādnībā atrastu sarunu ceļā panāktu un savstarpēji pieņemamu risinājumu nosaukuma jautājumam. Arī Albānija ir veikusi pasākumus, lai atrisinātu ilglaicīgus divpusējus strīdus.

Lai gan atjaunoto centienu rezultātā Apvienoto Nāciju Organizācijas vadītās sarunās par noregulējumu attiecībā uz Kipru neizdevās panākt vienošanos, ir svarīgi saglabāt līdz šim sasniegto progresu un turpināt gatavoties taisnīgam, vispusīgam un dzīvotspējīgam noregulējumam, ieskaitot tā ārējos aspektus. Ļoti svarīga būs Turcijas pastāvīga apņemšanās un konkrēts ieguldījums sarunās par taisnīgu, visaptverošu un dzīvotspējīgu Kipras jautājuma noregulējumu ANO ietvaros. Turcijai ir steidzami jāizpilda tās pienākums — pilnībā īstenot Papildprotokolu un panākt progresu attiecību normalizācijā ar Kipras Republiku. Komisija

aicina izvairīties no jebkādu veidu draudiem, nesaskaņu avotiem vai rīcības, kas kaitē labām kaimiņattiecībām un miermīlīgam domstarpību risinājumam. Komisija uzsver, ka visām ES dalībvalstīm ir suverēnas tiesības. Tās cita starpā ietver divpusēju nolīgumu noslēgšanas tiesības un savu dabas resursu izpēti un izmantošanu saskaņā ar ES *acquis* un starptautiskajām tiesībām, tostarp ANO Jūras tiesību konvenciju. Turcijas rīcība un paziņojumi attiecībā uz vairākām ES dalībvalstīm ir radījusi nesaskaņas, kas negatīvi ietekmē tās attiecības ar ES. Šo divpusējo jautājumu atrisināšana ir prioritāte.

III. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Pamatojoties uz iepriekš sniegto analīzi un valstu novērtējumiem, kas iekļauti pielikumā sniegtajos kopsavilkumos par valstīm, Komisija izvirza turpmāk izklāstītos **secinājumus** un **ieteikumus**.

I

1. **ES paplašināšanās politika** ir ieguldījums **miera, drošības, labklājības un tādējādi arī stabilitātes nodrošināšanā** Eiropā. Tā nodrošina lielākas ekonomiskas un tirdzniecības iespējas, radot abpusēju ieguvumu ES un valstīm, kas vēlas kļūt par tās dalībvalstīm. Stabils izredzes pievienoties ES, kā to atkārtoti apstiprinājusi ES un tās dalībvalstis, turpina veicināt pārmaiņas un nostiprināt stabilitāti un drošību Dienvidaustrumeiropas valstīs.
2. Paplašināšanās procesa pamatā joprojām ir **vispāratzīti kritēriji un stingri un taisnīgi nosacījumi**. Katra valsts tiek novērtēta uz **pašas nopelnu pamata**, lai nodrošinātu stimulus īstenot tālejošas reformas. Lai paplašināšanās procesā iesaistīto valstu izredzes realizētos dzīvē, joprojām ir būtiska cieša apņemšanās ievērot principu “pamatjautājumi vispirms”.
3. Komisijas **Rietumbalkānu stratēģija**, kas pieņemta 2018. gada februārī, nodrošina **vēsturisku iespēju** stingri un neapšaubāmi saistīt reģiona nākotni ar Eiropas Savienību. Valstīm reģionā tagad ir jārikojas ar noteiktību, lai izlēmīgi un neatgriežami virzītu savu pārmaiņu procesu un likvidētu esošos trūkumus, jo īpaši attiecībā uz tiesiskuma pamatprincipiem, pamattiesībām, demokrātiskām iestādēm un valsts pārvaldes reformu, kā arī ekonomiku.

II.

4. **Turcija** ir Eiropas Savienības galvenā partnere. ES, kas nekavējoties un stingri nosodīja apvērsuma mēģinājumu 2016. gadā, atkārtoti pauda pilnīgu atbalstu valsts demokrātiskajām iestādēm un atzina Turcijas likumīgo nepieciešamību ātri un samērīgi rīkoties, saskaroties ar šādiem nopietniem draudiem. Tomēr kopš apvērsuma mēģinājuma veikto pasākumu kolektīvais raksturs, piemēram plaši izplatītās masveida atlaišanas, aresti un aizturēšanas, turpināja radīt nopietnas bažas par to pasākumu samērīgumu, kas īstenoti ārkārtas stāvokļa ietvaros, kas joprojām ir spēkā. Turcijas valdība atkārtoti pauda savu apņemšanos pievienoties ES, bet tā nav bijusi samērīga ar attiecīgajiem pasākumiem un reformām. Gluži pretēji, Turcija ir ievērojami

atvirzījusies no Eiropas Savienības. Pašreizējos apstākļos netiek apsvērts atvērt jaunas sadaļas. Turcijai pašreizējā negatīvā tendence tiesiskuma un pamattiesību jomā ir jāpavērš pretējā virzienā, prioritārā kārtā un pastiprinātā sadarbībā ar Eiropas Padomi, sākot ar ārkārtas stāvokļa atcelšanu un efektīvu pārbaužu un līdzsvara vājināšanās novēršanu politiskajā sistēmā.

Ir bijusi nozīmīga pasliktināšanās galvenajās jomās — tiesu iestāžu un valsts pārvaldes reforma, pamattiesības un vārda brīvība, kā arī turpmāka pasliktināšanās pieaugošā skaitā citu jomu. Pievienošanās procesā būtisks pienākums ir tiesiskuma, pamattiesību un pamatbrīvību pilnīga ievērošana. Kopš ārkārtas stāvokļa noteikšanas vairāk nekā 150 000 cilvēku tika apcietināti un 78 000 cilvēku tika arestēti. Vairāk nekā 150 žurnālisti joprojām ir ieslodzīti cietumā kopā ar daudziem rakstniekiem, cilvēktiesību aizstāvjiem, juristiem un ievēlētiem pārstāvjiem. Daudzi Turcijas pilsoņi tika aizturēti to politisko uzskatu dēļ, kurus viņi pauduši sociālajos plašsaziņas līdzekļos. 31 dekrēts, ko pieņēma ārkārtas stāvokļa ietvaros un atbrīvoja no izskatīšanas tiesā un parlamenta veiktas pārbaudes, nozīmīgi ierobežoja politiskās tiesības, tostarp vārda brīvību, pulcēšanās brīvību un tiesības uz aizstāvību. Ārkārtas stāvokļa komisija oficiāli sāka darboties, bet tai vēl ir jāizveidojas par efektīvu, uzticamu tiesiskās aizsardzības līdzekli situācijā, kad Turcijas spēju nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli Eiropas Cilvēktiesību tiesas izpratnē ir vēl vairāk negatīvi ietekmējuši vairāki problemātiski tiesas lēmumi.

Ārkārtas stāvokļa laikā organizētā referendumā ar nelielu vairākumu tika apstiprināti tālejoši konstitucionāli grozījumi. Tos novērtēja Eiropas Padome, un konstatēja, ka tiem trūkst pietiekamas kontroles un līdzsvara, kā arī tie apdraud varas dalīšanu starp izpildvaru un tiesu varu. Parlamenta kā likumdevēja galvenā funkcija tika ierobežota, parlamentā vēl vairāk sašaurinājās telpa dialogam starp politiskajām partijām, turklāt tika arestēti vairāki deputāti no Tautas demokrātiskā partijas (HDP), bet desmit deputātiem no no viņiem tika atņemts deputāta mandāts. Pilnvaroto iecelšana, lai aizstātu ievēlētos pārstāvjus, nozīmīgi vājināja vietējo demokrātiju. Pilsoniskā sabiedrība tika pakļauta arvien lielākam spiedienam, saskaroties ar daudzu aktīvistu, tostarp cilvēktiesību aizstāvju, arestiem, kā rezultātā ir strauji sašaurinājusies pamattiesību un pamatbrīvību telpa. Situācija dienviņaudzē joprojām ir viena no viskritiskākajām problēmām pašas Turcijas stabilitātei. Nav notikušas nekādas izmaiņas attiecībā uz uzticama politiska procesa atjaunošanu, kas nepieciešams, lai atrastu miermīlīgu un ilgtspējīgu risinājumu.

Lai gan izaugsme 2017. gadā spēcīgi atjaunojās, tā joprojām paliks nenoturīga, ja vien Turcija nenovērsīs makroekonomisko nelīdzsvarotību, neveiks turpmākas strukturālas reformas un neuzlabos uzņēmējdarbības vidi. Politiskā nenoteiktība, palielināta valsts kontrole ekonomikas jomā un uzbrukumi tiesu iestāžu neatkarībai rada mazāk paredzamu klimatu ieguldījumiem, valsts valūtas kursa kritumu un Eiropas tiešo ieguldījumu nozīmīgu samazināšanos.

ES un Turcija turpināja dialogu un sadarbību kopēju interešu jomās, tostarp izmantojot vairākas augsta līmeņa vizītes un valstu vadītāju tikšanās 2017. gada maijā un 2018. gada martā. Turpinājās augsta līmeņa dialogi par ārpolitiku un drošības politiku, tostarp par cīņu pret terorismu, transportu un ekonomiku. Eiropas Komisija uzsver savu Padomei sniegto priekšlikumu nozīmīgumu ES un Turcijas muitas savienības paplašināšanai un modernizācijai, kas būtu abpusēji izdevīgi.

Turcija turpināja ieguldīt ievērojamas pūles, lai nodrošinātu patvērumu vairāk nekā 3,5 miljoniem bēgļu no Sīrijas un apmēram 365 000 bēgļu no citām valstīm. Sadarbība ar ES migrācijas jomā turpināja panākt konkrētus un ievērojamus rezultātus, samazinot nelikumīgo un bīstamo Egejas jūras šķērsošanu un glābjot dzīvības tajā. ES Bēgļu atbalsta mehānisms turpina atbalstīt bēgļu vajadzības un uzņēmējkopienas. Saistībā ar vīzu režīma liberalizācijas ceļveža īstenošanu Turcija februāra sākumā iesniedza Eiropas Komisijai darba plānu, kurā izklāstīts, kā Turcija plāno izpildīt septiņus neizpildītos vīzu režīma liberalizācijas kritērijus. Komisija novērtē Turcijas priekšlikumus un turpinās turpmāku apspriešanos ar Turcijas partnerēm.

Turcija uzsāka militāru operāciju Sīrijas ziemeļos. Lai gan Turcijai ir tiesības rīkoties, lai novērstu pret to vērstus teroristu uzbrukumus, operācija tūlīt radīja bažas par humanitārajiem aspektiem, vienlaicīgi palielinot bažas par jaunu vardarbības eskalāciju.

Atbilstoši Padomes un Komisijas atkārtotajām nostājām, kas paustas jau pagājušajā gadā, Turcijai ir steidzami jāizpilda savs pienākums pilnībā īstenot Papildprotokolu un jāpanāk progress attiecību normalizācijā ar Kipras Republiku. Lai gan 2017. gada jūlijā Kiprā organizētā konference beidzās bez vienošanās, ir svarīgi saglabāt līdz šim sasniegto progresu un turpināt gatavoties taisnīgam, vispusīgam un dzīvotspējīgam noregulējumam, ieskaitot tā ārējos aspektus. Ļoti svarīga būs Turcijas pastāvīga apņemšanās un konkrēts ieguldījums sarunās par taisnīgu, visaptverošu un dzīvotspējīgu Kipras jautājuma noregulējumu ANO ietvaros.

Migrācijas jomā ir vēl vairāk pastiprināta sadarbība ar Grieķiju un Bulgāriju. Tomēr spriedze Egejas jūras un Vidusjūras austrumu reģionā neveicināja labas kaimiņattiecības un negatīvi ietekmēja reģiona stabilitāti un drošību. Divpusējās attiecības ar vairākām ES dalībvalstīm pasliktinājās, ieskaitot reizēm agresīvu un nepieņemamu retoriku. ES ir aicinājusi Turciju izvairīties no jebkādiem pret kādu dalībvalsti vērstiem draudiem vai darbībām vai jebkādiem nesaskaņu avotiem, vai rīcības, kas kaitē labām kaimiņattiecībām un miermīlīgam domstarpību risinājumam. Turklāt Eiropadome 2018. gada martā stingri nosodīja Turcijas pastāvīgās nelikumīgās darbības Vidusjūras austrumu un Egejas jūras reģionā un atgādināja Turcijas pienākumu ievērot starptautiskās tiesības un labas kaimiņattiecības, kā arī normalizēt attiecības ar visām ES dalībvalstīm.

5. **Melnkalne** 2018. gada aprīlī rīkoja prezidenta vēlēšanas. Tika veikti sākotnējie pasākumi, lai īstenotu Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja Vēlēšanu novērošanas misijas ieteikumus pēc 2016. gada parlamenta vēlēšanām. Tomēr tiesu veiktie pārbaudes pasākumi attiecībā uz ziņotajiem pārkāpumiem bija ļoti ierobežoti. Ir nepieciešams turpmāks darbs, lai pastiprinātu uzticību vēlēšanu sistēmai. Politisko debašu atgriešana parlamentā ir visu politikas dalībnieku pienākums.

ES pievienošanās sarunas ir pavirzījušās uz priekšu, ir atvērtas 30 sadaļas, trīs no tām ir uz laiku slēgtas. Tiesiskuma jomā Melnkalne turpināja gūt panākumus, jo īpaši attiecībā uz tiesisko un institucionālo sistēmu, lai gan reformu praktiskā ietekme vēl nav pietiekami redzama, kā arī nav panākts progress vārda brīvības jomā. Tagad visai tiesiskuma sistēmai, jo īpaši tiesu iestādēm, ir jāpanāk labāki rezultāti. Pievienošanās sarunu kopējo tempu turpinās noteikt ar praktiskiem rezultātiem pierādīts progress tiesiskuma sadaļās, jo īpaši, lai pastiprinātu vārda brīvību un plašsaziņas līdzekļu

brīvību, kā arī rezultāti korupcijas un organizētās noziedzības, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un cilvēku tirdzniecības apkarošanā.

Ir gūti labi panākumi attiecībā uz tiesību aktiem ar mērķi īstenot uz nopelniem balstītu pieņemšanu darbā civildienestā, kuri tagad ir jāīsteno. Sākot īstenot vidēja termiņa fiskālās konsolidācijas stratēģiju, Melnkalne ir panākusi progresu makroekonomiskās un fiskālās stabilitātes pastiprināšanā. Valsts parāda apjoms ir liels un turpina palielināties. Pašreizējie centieni uzlabot infrastruktūru un izglītības sistēmu ir jāpapildina ar darba tirgus reformu, demotivācijas piedalīties darba tirgū samazināšanu, kā arī konkurējošas uz eksportu orientētas rūpniecības attīstību.

6. **Serbija** 2017. gada aprīlī rīkoja prezidenta vēlēšanas. Pēc premjerministra atkāpšanās no amata, kad viņu ievēlēja par prezidentu, 2017. gada jūnijā darbu uzsāka jaunā valdība. Jaunā valdība ir apņēmusies turpināt integrāciju ES.

ES pievienošanās sarunas ir pavirzījušās uz priekšu, ir atvērtas 12 sadaļas, trīs no tām uz laiku ir slēgtas. Sarunu kopējais temps joprojām būs atkarīgs no Serbijas panākumiem reformu īstenošanā, jo īpaši no intensīvāka reformu tempa tiesiskuma jomā, kā arī Serbijas attiecību normalizēšanā ar Kosovu. Lai gan ir gūti zināmi panākumi tiesiskuma jomā, Serbijai ir jāiegulda lielākas pūles un jāpanāk labāki rezultāti, jo īpaši radot un veicinot vidi vārda brīvībai, pastiprinot tiesu sistēmas neatkarību un vispārējo efektivitāti, kā arī panākot ilgtspējīgu progresu cīņā pret korupciju, organizēto noziedzību un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. Ekonomiskās reformas turpina panākt rezultātus, jo īpaši makroekonomikas stabilizācijā. Tomēr valsts un privāto ieguldījumu līmenis joprojām ir zems, kā arī vēl vairāk ir jāuzlabo uzņēmējdarbības vide maziem un vidējiem uzņēmumiem. Vēl joprojām nav pabeigtas valsts pārvaldes, nodokļu iestādes un valsts uzņēmumu nozīmīgas strukturālas reformas. Saistībā ar pievienošanās sarunām Serbijai ir būtiski attīstīt un saglabāt palielinātu administratīvo spēju, lai risinātu ES jautājumus.

Serbijai ir ievērojami jāpadziļina iesaistīšanās dialogā ar Kosovu, ieskaitot visu nolīgumu, jo īpaši nolīguma par enerģiju, Mitrovicas tiltu, integrētu robežu pārvaldību (IBM) un diplomu atzīšanu īstenošanu. Ir apsveicama prezidenta iniciatīva uzsākt iekšēju dialogu par Kosovu. Serbijai būtu jāturpina sniegt pozitīvu ieguldījumu reģionā, uzlabojot reģionālas saites un saglabājot stabilitāti.

7. **Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika** pēc grūta perioda ar ES starptautisku atbalstu beidzot ir pārvarējusi dziļu politisko krīzi. Atkal ir skaidri jūtama politiskā griba virzīties uz priekšu, un visā sabiedrībā ir vērojamas pozitīvas pārmaiņas politiskajā domāšanā, kuras trūkums pēdējos gados ir bijis nozīmīgs šķērslis reformām. Šo nepieciešamo strukturālo reformu īstenošana ir ilglaicīgs process.

Komisija ir apmierināta, ka Pržino nolīgums ir lielā mērā īstenots, pat sarežģītā politiskā situācijā.

Kopš 2017. gada vasaras ir pabeigts ievērojams darbs, lai īstenotu steidzamo reformu prioritātes, pateicoties patiesai vēlmei veikt reformas, kam sekoja nokavēto stratēģiju un tiesību aktu sagatavošana, kā arī apspriešanās iekļaujošā un pārredzamā veidā ar visām ieinteresētajām personām, ieskaitot opozīciju. No 2017. gada novembra līdz 2018. gada janvārim tika pieņemtas vairākas stratēģijas un likumi, jo īpaši tiesiskuma jomā. Daudzi citi tiek sagatavoti to pieņemšanai nākamajos mēnešos. Tomēr strukturālās problēmas saglabājas, jo īpaši tiesu iestāžu jomā.

Ņemot vērā panākto progresu, Komisija iesaka Padomei nolemt, ka tiek sāktas pievienošanās sarunas ar Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku, saglabājot un padziļinot pašreizējo reformu dinamiku to steidzamo reformu prioritāšu īstenošanā, kas ir izšķirošas valsts turpmākajam progresam. Lai to atbalstītu, Komisija izmantotu pastiprinātu pieeju valstij attiecībā uz sarunu sadaļām par tiesu iestādēm, pamattiesībām un tiesiskumu, brīvību un drošību.

8. **Albānija** turpināja vienmērīgu progresu piecu galveno prioritāšu īstenošanā, lai sāktu pievienošanās sarunas. Valsts pārvaldes reforma tika pastiprināta ar mērķi uzlabot tās profesionālismu un veicināt -depolitizāciju. Tika veikti turpmāki pasākumi, lai pastiprinātu tiesu iestāžu neatkarību, efektivitāti un pārskatatbildību, jo īpaši virzoties uz priekšu vispusīgas tiesu sistēmas reformas īstenošanā. Tas ietver pirmos praktiskos rezultātus visu tiesnešu un prokuroru atkārtotā novērtēšanā (drošības pārbaudē), pēc kuras 15 augsta līmeņa tiesneši un prokurori atkāpās no amata un pirmās uzklaušanās rezultātā tika atlaists Konstitucionālās tiesas tiesnesis un apstiprināts amatā Konstitucionālās tiesas tiesnesis.

Ir veikt turpmāks mērķtiecīgs darbs cīņā pret korupciju un organizēto noziedzību, ieskaitot cīņu pret narkotisko vielu nelikumīgu tirdzniecību un augu, no kuriem iegūst narkotiskas vielas, audzēšanu, sniedzot ieguldījumu, lai panāktu stabilus rezultātus proaktīvā izmeklēšanā, kriminālvajāšanā un notiesāšanā. Tika pieņemti papildu pasākumi, lai pastiprinātu cilvēktiesību efektīvu aizsardzību, ieskaitot personas, kuras pieder pie minoritātēm un romiem, kā arī pret diskrimināciju vērstas politikas, un īstenotu īpašumtiesības.

Ņemot vērā panākto progresu, Komisija iesaka Padomei nolemt, ka tiek sāktas pievienošanās sarunas ar Albāniju, saglabājot un padziļinot pašreizējo reformu dinamiku galvenajā, t. i., tiesiskuma, jomā, jo īpaši visu piecu prioritāšu īstenošanā, un turpinot panākt konkrētus un praktiskus rezultātus tiesnešu un prokuroru atkārtotā novērtēšanā (drošības pārbaudē). Lai to atbalstītu, Komisija izmantos pastiprinātu pieeju valstij attiecībā uz sarunu sadaļām par tiesu iestādēm, pamattiesībām un tiesiskumu, brīvību un drošību.

9. **Bosnija un Hercegovina** 2017. gada gaitā lēnā tempā īstenoja prioritātes, kas izriet no tās reformu procesa, jo īpaši attiecībā uz reformu programmu. Ir jāpastiprina centieni uz ES orientēto reformu īstenošanai, lai atrisinātu dziļi iesakņojušās strukturālās problēmas, kas ir kavējušas valsts attīstību. Joprojām ir steidzami jāmaina vēlēšanu sistēma ar mērķi nodrošināt 2018. gada vēlēšanu pareizu sarīkošanu un rezultātu raitu īstenošanu. Šajā sakarā visiem politiskajiem līderiem ir jāuzņemas atbildība un jāatrod risinājums attiecībā uz Federācijas Tautas palātu, lai nevājinātu valsts un tās pilsoņu izredzes pievienoties ES. Joprojām prioritāte ir turpmākas sociālas un ekonomiskas reformas, tiesiskuma un valsts pārvaldes pastiprināšana atbilstoši Eiropas standartiem visos valdības līmeņos, kā arī sadarbības uzlabošana starp visiem līmeņiem. ES jautājumu koordinēšanas mehānisms ir bijis efektīvs, sniedzot saskaņotu atbildi kopumu, kas nepieciešams Komisijas atzinuma sagatavošanai par Bosnijas un Hercegovinas pieteikumu dalībai ES. Joprojām būs svarīga Mehānisma pareiza darbība, lai valsts varētu izpildīt ES integrācijas procesa jaunus uzdevumus, piemēram, pieņemt turpmāko valsts mēroga stratēģiju un stratēģiskās programmas valsts tiesību aktu tuvināšanai ar ES *acquis*. Ekonomiskā attīstība joprojām ir lēnu, to negatīvi ietekmē vājš tiesiskums, vēl arvien slikta uzņēmējdarbības vide, neefektīva un

sadrumstalota valsts pārvalde un liela nelīdzsvarotība darba tirgū, kā arī nelabvēlīgs klimats ieguldījumiem.

10. Kosovā ar ES saistīto reformu temps palēninājās 2017. gada vēlēšanu ilgā perioda un sarežģītā valsts politiskā konteksta dēļ, tādējādi ietekmējot parlamenta darbu. Politikas dalībniekiem ir atkal jāiesaistās konstruktīvā dialogā ar Asambleju kā galveno forumu politiskām debatēm. Jaunajai valdībai un Asamblejai prioritārā kārtā būtu jāvirza uz priekšu reformas un jāveido vienprātība par Kosovai būtiskākajiem stratēģiskajiem jautājumiem. Ir jāpaātrina Stabilizācijas un asociācijas nolīguma un tam pievienotās Eiropas reformu programmas īstenošana. Ir panākts progress attiecībā uz ekonomiku, jo īpaši uzņēmējdarbības vides uzlabošanā. Tomēr vēl ir jāveic pasākumi pret plaši izplatīto ēnu ekonomiku un augsto bezdarba līmeni. Īpaši sarežģīta joprojām ir situācija Kosovas ziemeļos. Robežas/robežlīnijas demarkācijas nolīguma ar Melnkalni ratifikācija ir nozīmīgs sasniegums labu kaimiņattiecību garā, kā arī izšķirošs solis ceļā uz vīzu režīma liberalizāciju. Komisija novērtē Kosovas rezultātus cīņā pret organizēto noziedzību un korupciju.

Nopietnas bažas ir radījis Kosovas Asamblejas 43 deputātu mēģinājums 2017. gada decembrī atcelt likumu par specializēto palātu un specializēto prokuratūru. Kosovai būs būtiski pilnībā izpildīt savus starptautiskos pienākumus attiecībā uz specializēto palātu un specializēto prokuratūru, kas tika izveidotas, lai izskatītu dažas apsūdzības par starptautiskiem noziegumiem, kas izdarīti Kosovas konflikta kontekstā.

Kosovai ir ievērojami jāpadziļina iesaistīšanās dialogā ar Serbiju, ieskaitot visu nolīgumu īstenošanu un jo īpaši nolīguma par serbu vairākuma pašvaldību asociāciju/kopienu īstenošanu. Vadības grupas 4. aprīlī uzsāktajam darbam ir jākļūst intensīvākam pilnīgā atbilstībā Briseles 2013. gada un 2015. gada nolīgumiem.

IV. PIELIKUMI

1. Ziņojumu konstatējumu kopsavilkums³

2. Statistikas pielikumi

³ Atsauce uz dienestu darba dokumentu numuriem.